

Čedomir Drašković

NOVE KNJIGE O STARIM VRIJEDNOSTIMA

Nedavno sam pročitao kratku, usputnu opasku o značenju teritorijalne odrednice, odnosno pojma “Balkan”, što po tom autoru znači - borilište pasa! Ako lingvističko-toponomastički i nije bukvalno tkao, suštinski je tome veoma nalik! U svjetskim razmjenama, posebno u zadnjih 10 - 12 godina, Balkan je postao najsugestivnija metafora zla, i simbol klero-nacionalističke i političke šizofrenije, u kojoj je lako uožiti najtipičniji ruho tog rijetko zlog političkog vremena - ljude u čoporima! Da, ljudi sa čoporativnom čudi i njenim pratećim nagonima, gotovo podjednako u ovim vremenima najkrvoločnijeg, pomornog svaštočinstva o bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Kosovu ..., a bljeskali su im očnjaci i po Crnoj Gori (što se i zvanično, redovno imenuje ratom - a to je još jedna golema neistina i podvala: jer su ratovi, ipak, kategorije koje se i teorijski, i praktično, jednostavnije i slovesnije, čak i mnogo moralnije situiraju i tumače) - i mnogim tekućim, nazovi demokratskim, parlamentarnim i stranačkim - iracionalnim i neljudskim kvazi političkim mudrovanjima, i ličnim i stranačkim bljuzgarijama. Od tih brojnih narodnih “poslanika”, “portparola”, “lidera” i slično, neki uglavnom ne može da se sjeti svojih djela i nmedjela niti od prošlog dana - a tuđe, protivne im političke biografije posve subjektivno, božjački pretresaju i unižavaju, i šepure se i važniče kao da deklamuju sa svetog trona. I to, mahom, oni isti koji, pred očima cjelokupne svjetske javnosti trčeći umakoše od pogođenog i poraženog gospodara, vožda nacionalnog - u hodu i preko noći mijenjajući dlaku i preobuku. Čudo neviđeno, kako vodeći Miloševići politički dileri - odjednom počеше da predu o toleranciji i demokratiji, evropskim integracijama, humanizmu političkom i ličnom moralu: kao da nikad nijesu ni bili dio zvjerskog čopora, nego samo bezazlene i umiljate angora mačke... A takvi, i njima slični, su i Hrista prevarili, izdali i razapeli, kao god i Prometeja na kavkaskoj stijeni: nema, dakle zlih bogova, ni zlih duhova - koji su dorasli sitno - šičardžijskim poganima, nedosljednim i prijevarnim, zlim ljudima.

Na sreću, i u najgorim vremenima, u mnoštvu takvog kijameta, ima i onih drugih i posve drukčijih ljudi - na jednostavnom načinu postojanja, nesebičnosti i skromnosti izgrađenih ličnosti: koji ne ruše i ne razgrađuju - nego sve grade na povjerenju, simpatijama i dobrim međuljudskim odnosima: koji se bore za razumijevanje - kao nezamjenjivo društvo i moralno utočište, i koji na prijateljstvo gledaju kao na najveće bogastvo. Upravo jedan od takvih, i ubjedljivo takvih, je naš večerašnji indirektni i direktni sabesjednik, dr Novak Novanović. Čovjek koga dugo znam, sa kojim sam mnogo saradivao, i za kojeg (bez dileme, i bez zazora) mogu da ponovim riječi koje se upućuju najčestitijima: da je bio i ostao čovjek koji je više znao, nego što je govorio: da je više umio, nego što je postigao: da je više volio, nego što je pokazivao: da je mnogo više nudio, i davao - nego što je tražio i dobijao...

Priseban i razborit, pouzdan - i uvijek na sebe oslonjen - dr Novak Jovanović je stasavao, radio i učio uporedo, i pisao i objavljivao, stvarajući svoju impozantnu autorsku biografiju - bibliografiju od 2.245 bibliografskih jedinica, od čega 26 knjiga, je pokazao autor Bio-bibliografije Petar Krivokapić. od najranijeg potucanja od rodnih mu Jekića do Lovćena, pa kasnije više samosnala[enja nego na uslovima završenoj Gimnaziji u Kotoru i na Cetinju, i prvog po nuždi zaposlenja, učiteljevanja na Bati Cuckoj. Međutim, Novak se nije dao omesti, i skrenuti s prvog puta: odmah upisuje Višu pedagošku školu, i vanredno je završava, u rekordnom roku - redovno dobijajući nagrade kao student godine, istovremeno radeći u školama na Vilusima, pa u zavičajnim Jekličima. Slijedi Cetinjska gimnazija, pa fakultetska diploma, odbrana magistarske radnje, rad na najodgovornijim mjestima u Centralnoj narodnoj biblioteci Crne Gore “Đurđe Crnojević”, odbrana doktorske disertacije..., do političke funkcije u Op[tinskom komitetu Saveza komunista Cetinje. Uporedo sa dosta već navedenog u Jovanovićevoj biografiji, dugo je radi i kao urednik “Cetinjskog lista” (osam godina), zatim lista “Komunist” (izdanje za Crnu Goru), i na kraju u titogradskoj “Revije MP-15”...

Još od početka šezdesetih godina prošlog vijeka, počela je Jovanovićeva plodna saradnja u mnogim serijskim naslovima: beogradskim - “Politici” ekspres” “Politici”, “Večernjim novostima”, “Tanjugu”, zatim prištinskom “Jedinstvu” i “Rilindiji”, parevijama “Turizam”, “Odmor”, “Susreti”, “Zavičaj”, do raznovrsne i zapažene saradnje u pedagoškim glasilima “Prosvjetni rad” (Titograd/Podgorica), “Prosvjetni pregled” (Beograd), “Prosvjetni list” (Sarajevo), “Misao” (Novi Sad), časopisa iste provincije “Nastava i vaspitanje”, “Vaspi-

tanje i obrazovanje, pa “Istorijskim zapisima”, “Bibliografskom vjesniku”, “Mostovima”, i mnogim drugim.

Većinu znaju, ali dosta rijetki uspijevaju dostići dvije najvrijednije ljudske osobine - skromnost i mudrost - a to je uvijek imati vremena za druge, i znati pogoditi, odnosno u svemu imati mjeru. Jovanović kao da nije od ovih današnjih, u tzv. demokratiju ogrezlih Crnogoraca, jednostavno rečeno brbljivih i poarljivih, kojima su redovno emocije ispred racija: koji se brzo “pale” i “tačkaključanja” im je niska, koji su “brzac” zarad pošto-poto prednjačenja, kako je o tipičnim savremenim Crnogorcima dostga davno uočavao još Mihailo Lalić. Kao da u njima ništa nije doteklo od njihovih ne tako davnih predaka - suzdržanih, promišljenih, odgovornih i u riježi, i u postupku. Novak je upravo takav - i u ličnom, i u društvenom životu, i u ukupnom profesionalno, tj. intelektualnom i kreativnom radu. U njegovim tekstovima nigdje nećemo naći patetičnog praznoslovlja i egzaltirnog uznošenja, pretjeranog fabuliranja, megalomanskih zaum, ili intelektualnog egzibicionizma. Njegova sabranost i bistrina - uvijek su davali samo dobar primjer drugima, što je po riječima [tefana Cvajga, poznatog književnika i velikog pobornika ljudskih prava u vrijeme enormne dominacije Hitlerovog fašizma - najveće dostignuće ljudskosti!

Kao što sam već podatkom naveo, bibliografija dr Novaka Jovanovića ide u vrh objavljenih bibliografija u nas. To je jedna ogromna - i brojem i stuktur-om priloga - u riječ pretočena stvaralačka energija, koja u konačnom predstavlja zavidnu sintezu autorova rada i njegove ličnosti, nadgrađujući je iz godine u godinu, uporno i dosljedno od 1960. godine. Prateći njegovu bibliografiju, i samo ovlaš, čitajući naslove i anotacije bibliografskih jedinica - nije teško uožiti koliko je Jovanović suptilan hroničar, pouzdan opservator i nenemetljiv istraživač - i kad je pisao o temama naoko običnim, tipičnim i kulturno aktuelnim, ali i o mnogim dugoročnim i kulturološki značajnim, bilo da se radi o prilozima iz obrazovanja, kulture, društvenog života, šireg istorijskog miljea, sporta. Obaviješten, analitičan, veoma odgovoran u zaključcima, Novak je mirno, sa, jednostavno rečeno, urođenom odmjerenošću - pokazivao najbolje osobine angažovanog intelektualca: uvijek primjerno socijalizovanog, uzorno odgovornog, stručno i profesionalno zapućenog: dakle, intelektualno i moralno, a ne politički angažovanog, čak i onda kad se bavio prevashodno političkim temama. I još nešto, tipično za Novakovu laganu i mirnu dostojanstvenost, odnosno superiornu jednostavnost, on se prevashodno bavio problemima, pojavama, ličnostima i temama - zavičajnim i nacionalnim, poštujući

prioritetno pravilo odgovornosti, tj. moralnost po kojem je čovjek “uvijek dužnik svome zavičaju”, i da je najveći kad se nalazi tamo (pjesnički rečeno) - “gdje duša ostaje” ...

I tako, dobro znajući Novakov neusiljen i ni po čemu pretenciozan način ponašanja i rada, gotovo da me iznenadio kada mi je ponudio na uvid (manirom spontanog obavještanja i usputnog konsultovanja prijatelja), gotovi rukopis njegove najnovije knjige “Na četiri kontinenta, zapisi s putovanja”. Sa lakoćom sa ovim rukopisom, nakon čega sam ga bezo (kako se inače poimaju Jovanovićeви radovi) upoznao sa ovim rukopisom, nakon čega sam ga bez dvoumljenja uvrstio u izdavački program Centralne biblioteke Crne Gore...

Iako ozbiljno ugroženog zdravlja, manirom predanog krativca i poštenog profesionalca - u penzionerskoj osami i melanholičnoj obzirnosti plemenite duše - Novak završava knjigu o Lovćencu i Lovćenčanima, vrlo zanimljivu monografiju o toj panonskoj naseobinu tipičnih gorštaka, koji se atipično za negdašnje Crnogorce, sa više samosvijesti i samoodgovornosti, tek u najnovijem vaktu osvrću oko sebe, i sa gotovo neočekivanom odgovornošću grupišu oko “Krstasa” barjaka kao tradicionalnog nacionalnog simbola... siguran sam da Novak, u potpunoj tišini, uporedo radi i na nekom novom, sljedećem, 27-om monografskom rukopisu. Tako je to kod istinskog pregaoca: sve je na nivou dosljednog i nesebičnog davanja, i urođene tihe otmenosti rođenog gospodina. Takva građa, tj. građa prvog žovjeka se ne stiče: to se dobija rođenjem - genetskim talentom , i prirodnim darom. Kao u slučajevima vrhunskih sportista...

Slijeva: Branislav Kovačević, Novak Jovanović, Čedomir Drašković, Duško Bjelica